

שאלה: האם מותר לקחת תרופות בשבת?

תשובה: הסיבה שחז"ל (שבת נג, ב) אסרו לקחת תרופות בשבת היא מפני "שחיקת סמנים". וכך נפסק בשו"ע (או"ח שכח, א). כלומר יש בשבת איסור טחינה. בזמן הקדמון היו נוהגים להרכיב תרופות ע"י לקיטת עשבים שונים או מחצבים שונים ומרסקים אותם. כיון שחששו חז"ל שיעשו זאת בשבת, גזרו שלא יקח אדם תרופה. אמנם מדובר רק על בעלי מיחוש רע בלבד, אבל מי שהוא חולה ושוכב במטה, או שיש לו כאב המקרין צער לכל גופו, מותר לו לקחת תרופות. [כך פסקו הראשון לציון בספרו "קיצור שו"ע (סי' שכח) ושמירת שבת כהלכתה (פרק לג)].

ומי שיש לו חום למעלה מן הרגיל, יכול לקחת תרופות (שמירת שבת כהלכתה לד, ו).

גם מותר לחולה [והוא הדין תינוק הסובל מעור מיובש] למרוח כל משחה הנבלעת בגופו ע"י המריחה (משנה ברורה סי' שטז ס"ק מט). וכן כתב הרב עובדיה יוסף (חזון עובדיה, שבת, ח"ג עמ' שפד).

וכן מי שע"פ פקודת רופא לוקח סָרְיָה של כדורים, יום אחר יום, וכבר התחיל מלפני שבת, יכול להמשיך גם בשבת (רבי שלמה קלוגר, ספר החיים, שכח, א). ומטעם זה התיר שו"ת חלקת יעקב (ח"ג סי' כה) לאשה לקחת כדורי הורמונים, כיון שהם בהכרח נלקחים יום אחר יום.

רש"ז אויערבך התיר לקחת כדורי שינה, למי שסובל מנידודי שינה. והרב ולדבנרג (שו"ת ציץ אליעזר, חלק יד סי' נ ס"ק ה) התיר לקחת כדורי ארגעה המועילים נגד עצבנות. הסיבה להיתר, כי כך דרכם של הרבה בריאים, ובזה אין הכדרים נכללים "לצורך רפואה" (שו"ע שכח סעיף לז). כך נכללים בזה אלו שעברו אירוע-לב או ניתוחי-הלב הבולעים כדורים לשם דילול הדם, וכן כדורים לשם ויסות לחץ הדם, לוקחי רטאלין מפני חוסר ריכוז, וכן כדורים נגד כאבי ראש, חולֵי עצירות הלוקחים סם משלשל, ולהיפך חולֵי-שלשול הנוטלים סם-העוצר. גם כדורי ויטמינים, שדרך הבריאים גם כן לקחת אותם יום, לא נחשבו כתרופה, אלא כמאכל סטנדרטי

בכתב עת "תחומין" (כרך לו, עמ' 174-178) כתבתי מאמר על כך, עם עוד פרטים. שם סיכמתי היתר גורף שמותר בזמנינו לקחת כל התרופות, בכל מקרה, על פי מה שראיתי ב"אנציקלופדיה רפואית הלכתית", של מכון שלזינגר, מסונף לבית חולים שערי צדק (הל' שבת, פרק ח, הערה 511), כי יש כלל בהלכה "אין טחינה אחר טחינה". וכיון שכל התרופות המשווקות ע"י חברות

המכינות תרופות טוחנים אותן בבית התעשייה לפני הכנסתן לקופסאות למכירה, אין חשש בפועל מהטחינה שוב, שהרי לא יהיה בזה שום איסור. לכן איסור זה לא קיים בזמננו. כדברי הרב ישראל שציפנסקי ("התקנות בישראל", הוצ' מוסד הרב קוק, ח"א עמ' פו) "דבר שאסרו מפני חששא אפילו הוא דבר שתיקוהו במנין [הסנהדרין], אם עבר החשש בטל האיסור, ואין צריך מנין אחר להתירו". והביא שם הוכחות. וכן כתב הרב עובדיה יוסף ("חזון עובדיה", שבת, ח"ג עמ' שנח-שנט) בשם הרדב"ז (הל' ממרים פ"ב ה"ב) והמלבי"ם (ארצות החיים, סי' ט ס"ק מא) ועוד.